

На основу члана 46. став 1. тачка 1) подтачка (5) и став 2. тачка 3) истог члана, члана 67. став 2, а у вези са чланом 37. став 1. Закона о енергетици („Службени гласник РС“, бр. 57/11 и 80/11 - исправка),

Савет Агенције за енергетику Републике Србије, на 193. седници од 26. септембра 2012. године, донео је

ОДЛУКУ

1. Доноси се Методологија за одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса (у даљем тексту: Методологија), која је одштампана уз ову одлуку и чини њен саставни део.
2. Даном ступања на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о утврђивању Методологије за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за транспорт гаса и Методологија за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за транспорт гаса („Службени гласник РС“, бр. 68/06,1/07, 100/08,116/08, 64/10 и 45/11).
3. Ову одлуку објавити у „Службеном гласнику Републике Србије“ и она ступа на снагу 1. октобра 2012. године.

Број: 539/2012-Д-И/11

У Београду, 26. септембра 2012. године

Савет Агенције за енергетику Републике Србије

ПРЕДСЕДНИК САВЕТА

Љубо Маћић

МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ЦЕНЕ ПРИСТУПА СИСТЕМУ ЗА ТРАНСПОРТ ПРИРОДНОГ ГАСА

I. ПРЕДМЕТ МЕТОДОЛОГИЈЕ

Овом методологијом се одређују услови и начин утврђивања максималне висине прихода енергетског субјеката који обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас (у даљем тексту: оператор транспортног система), критеријуми и правила за расподелу тог прихода, елементи за обрачун (у даљем тексту: тарифни елементи) и начин обрачуна услуге транспорта природног гаса, тарифе за обрачун цене приступа систему за транспорт природног гаса и начин њиховог израчунавања, као и начин, поступак и рокови за достављање документације и врста документације коју оператор транспортног система доставља Агенцији за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција).

II. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Методологија се базира на механизму контроле цене приступа систему за транспорт природног гаса применом методе регулације „трошкови плус“, којом се оператору транспортног система одређује максимална висина прихода за регулаторни период, односно цена приступа систему за транспорт природног гаса којом се обезбеђује:

1) покривање оправданих трошкова пословања, као и одговарајући принос на ангажована средства и инвестиције у обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас којима се обезбеђује краткорочна и дугорочна сигурност снабдевања, односно одрживи развој система;

2) подстицање економске и енергетске ефикасности;

3) недискриминација, односно једнаки положај за снабдеваче и друге кориснике система и

4) спречавање међусобног субвенционисања између појединих делатности које обавља оператор транспортног система и између појединих корисника система.

III. ПОЈМОВИ И ДЕФИНИЦИЈЕ

Појмови употребљени у овој методологији имају следеће значење:

- 1) Гасна година - временски период који почиње 1. јула текуће године, а завршава се 30. јуна наредне године;
- 2) Гасни дан - временски период који траје 24 сата и чији почетак одређује оператор транспортног система;
- 3) Гасни месец - временски период који одговара календарском месецу чији је почетак први гасни дан у том месецу;
- 4) Излазна тачка из транспортног система - место на излазу из транспортног система за природни гас у којем оператор транспортног система испоручује природни гас из транспортног система за природни гас у дистрибутивни систем, други транспортни систем, складиште природног гаса, крајњем купцу прикљученом на транспортни систем или произвођачу природног гаса;
- 5) Инфо-правила - скуп енергетских и економских података систематизованих у табелама који се достављају Агенцији у циљу њеног редовног извештавања и приликом подношења одлуке о цени приступа систему за транспорт природног гаса на сагласност;
- 6) Капацитет - максимална дневна количина природног гаса у $m^3/дан$ коју корисник система има право да преда у систем или преузме из система у складу са одредбама уговора о транспорту;
- 7) m^3 - количина природног гаса која при притиску од 101325 Pa (1,01325 bar), температури од 288,15 K (15 °C) и доњој топлотној вредности од 33.338,35 kJ заузима запремину од једног кубног метра;

- 8) Максимално одобрени приход - максималан износ прихода оператора транспортног система у регулаторном периоду којим се надокнађују сви оправдани трошкови који настају обављањем делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас и одговарајући принос на ангажована средства и инвестиције;
- 9) Повратни капацитет - прекидни капацитет који се уговара за транспорт природног гаса у супротном смеру у односу на физички ток природног гаса на улазу у транспортни систем из другог транспортног система или из складишта, односно на излазу из транспортног система у други транспортни систем или у складиште;
- 10) Регулаторни период - временски период у трајању од једне календарске године - у даљем тексту у формулама и објашњењима формула означен са t ;
- 11) Тарифни елементи - обрачунске величине на које се распоређује максимално одобрени приход оператора транспортног система који је одређен за регулаторни период у складу са овом методологијом;
- 12) Уговорени капацитет - капацитет који је оператор транспортног система, у прописаном поступку расподеле, доделио кориснику система уговором о транспорту, а који се сматра највећим дневним капацитетом израженим у $m^3/дан$ и
- 13) Улазна тачка у транспортни систем - место на улазу у транспортни систем за природни гас у којем оператор транспортног система преузима природни гас у транспортни систем из другог транспортног система за природни гас, од произвођача природног гаса или из складишта гаса.

Остали појмови употребљени у овој методологији имају исто значење као у Закону о енергетици („Службени гласник РС“, бр. 57/11 и 80 /11 - исправка).

При израчунавању према формулама у овој методологији, све вредности које се изражавају у процентима се деле са 100.

IV. ОДРЕЂИВАЊЕ МАКСИМАЛНО ОДОБРЕНОГ ПРИХОДА

Максимално одобрени приход оператора транспортног система се обрачунава на основу оправданих трошкова пословања и одговарајућег приноса на ангажована средства и инвестиције у обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас.

Оправданост трошкова се оцењује према природи конкретног трошка сагледавањем његове сврсисходности, провером количина и цене којом је изазван конкретан трошак, упоредном анализом трошкова оператора транспортног система заснованом на подацима о трошковима у претходном периоду и трошковима других оператора транспортног система у земљи и окружењу (benchmarking).

IV. 1. Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи

Заједничким оперативним трошковима се сматрају оперативни трошкови настали ради омогућавања функционисања оператора транспортног система који поред делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетских делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким средствима се сматрају средства (нематеријална улагања осим goodwill-а, некретнине, постројења и опрема) која су неопходна за функционисање оператора транспортног система који, поред делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетских делатностима, а која се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким трошковима амортизације се сматрају трошкови амортизације заједничких средстава настали ради омогућавања функционисања оператора транспортног система који, поред делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге

делатности које се не сматрају енергетских делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким осталим приходима се сматрају остали приходи остварени ангажовањем заједничких ресурса оператора транспортног система који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи се распоређују на делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас за коју се утврђује максимално одобрени приход и на друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, на основу транспарентних правила (кључева) утврђених у складу са општим актом о рачуноводству и рачуноводственим политикама енергетског субјекта и објективним критеријумима.

IV. 2. Обрачун максимално одобреног прихода

Обрачун максимално одобреног прихода оператора транспортног система природног гаса по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас врши се применом следеће формуле:

$$\text{МОП}_T = \text{ОТ}_T + \text{А}_T + \text{ППЦК}_T * \text{РС}_T - \text{ОП}_T + \text{ТГ}_T + \text{КЕ}_T + \text{ПР}_T$$

где су:

МОП_T – максимално одобрени приход по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас у периоду t (у динарима);

ОТ_T – оперативни трошкови у периоду t (у динарима);

А_T – трошкови амортизације у периоду t (у динарима);

ППЦК_T – стопа приноса на регулисана средства у периоду t (у %);

РС_T – регулисана средства у периоду t (у динарима);

ОП_T – остали приходи у периоду t (у динарима);

ТГ_T – трошкови за надокнаду губитака у систему за транспорт природног гаса у периоду t (у динарима);

КЕ_T – корекциони елемент у периоду t (у динарима) и

ПР_T - припадајући део кумулиране разлике максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода за период t (у динарима).

Када је степен искоришћености система за транспорт природног гаса мањи од 35%, обрачунава се усклађени максимално одобрени приход према формули:

$$\text{УМОП}_T = (\text{МОП}_T - \text{ТГ}_T) * (2,28 * \text{СИТС}_T + 0,20) + \text{ТГ}_T$$

где су:

УМОП_T – усклађени максимално одобрени приход по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас у периоду t (динара) и

СИТС_T – степен искоришћености капацитета транспортног система оператора транспортног система у периоду t , који се израчунава на основу формуле:

$$\text{СИТС}_T = \text{ИКТ}_T / \text{ПКТ}_T$$

где су:

ИКТ_T – искоришћени капацитет транспортног система у периоду t (у m^3/h) и

ПКТ_T – пројектовани капацитет транспортног система на улазним тачкама у транспортни систем (у m^3/h).

Искоришћени капацитет транспортног система у периоду t се израчунава према формули:

$$\text{ИКТ}_T = \text{ЗУК}_T / 24, \text{ (у } \text{m}^3/\text{h)}$$

где је:

ЗУК_T – збир уговорених непрекидних годишњих капацитета на улазним тачкама у транспортни систем у периоду t (у $\text{m}^3/\text{дан}$).

IV. 2.1. Оперативни трошкови

Оперативни трошкови представљају оправдане трошкове настале по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас и чине их:

- 1) набавна вредност природног гаса за балансирање;
- 2) трошкови материјала;
- 3) трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи;
- 4) трошкови производних услуга;
- 5) нематеријални трошкови и
- 6) део резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених, а који се исплаћују у регулаторном периоду.

У овим оперативним трошковима садржани су и:

- оперативни трошкови средстава прибављених без накнаде;
- регулаторна накнада која чини део цене за приступ систему за транспорт природног гаса и која се обрачунава у износу од 1,25% од максимално одобреног прихода по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас утврђених пре укључивања набавне вредности продатог природног гаса за балансирање и овог трошка у оперативне трошкове и
- трошкови набавке природног гаса за погон компресора.

Трошак набавке природног гаса за погон компресора се утврђује на основу формуле:

$$ТГК_t = ГК_t * ЦК_t$$

где су:

ТГК_т – трошкови набавке природног гаса за погон компресора у периоду т (у динарима);

ГК_т – количина природног гаса неопходна за погон компресора у периоду т (у м³) и

ЦК_т – оправдана пондерисана просечна набавна цена природног гаса за погон компресора укључујући и све оправдане зависне трошкове набавке природног гаса у периоду т (у динарима/м³).

IV. 2.2. Трошкови амортизације

Трошкови амортизације представљају оправдане трошкове амортизације средстава која су у функцији обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, при чему се у трошкове амортизације укључују и трошкови амортизације средстава прибављених без накнаде.

Трошкови амортизације обухватају трошкове амортизације постојећих средстава на почетку регулаторног периода и трошкове амортизације средстава која ће бити активирана у регулаторном периоду.

Трошкови амортизације постојећих и средстава која ће бити активирана у регулаторном периоду обрачунавају се пропорционалном методом у процењеном корисном веку трајања средстава.

Трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у регулаторном периоду обрачунавају се на основицу коју чини 50% вредности активираних нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за набавку истих.

Трошкови амортизације се рачунају према следећој формули:

$$A_t = АПС_t + ААС_t$$

где су:

A_т – трошкови амортизације у периоду т (у динарима);

АПС_т – трошкови амортизације постојећих средстава у периоду т (у динарима) и
ААС_т – трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у периоду т (у динарима).

IV. 2.3. Регулисана средства

Регулисана средства представљају нето вредност нематеријалних улагања (осим goodwill-a), некретнина, постројења и опреме која су ангажована на обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, изузимајући:

- нето вредност средстава прибављених без накнаде, као што су донације, учешће трећих лица у изградњи система за транспорт природног гаса, средства прикупљена по основу изградње прикључака и слично и
- нето вредност нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку, која се не активирају у регулаторном периоду или која нису оправдана и/или ефикасна.

Оправданост и ефикасност инвестиција ради потребе развоја система за транспорт природног гаса, у циљу задовољавања пораста потражње за природним гасом, отклањања загушења у мрежи као и повећања сигурности и квалитета испоруке, се утврђује на основу:

- техничко – технолошких, економских и других параметара и показатеља оправданости и ефикасности улагања и
- усклађености улагања са годишњим програмом, односно планом пословања и планом развоја система за транспорт природног гаса енергетског субјекта.

Регулисана средства су основица за обрачун приноса на ангажована средства који оператор транспортног система може да оствари у регулаторном периоду.

Вредност регулисаних средстава обрачунава се као аритметичка средина вредности регулисаних средстава на почетку регулаторног периода и вредности регулисаних средстава на крају регулаторног периода према следећој формули:

$$PC_t = (PPC_t + KPC_t)/2$$

где су:

PC_т – регулисана средства у периоду т (у динарима);

PPC_т – вредност регулисаних средстава на почетку периода т (у динарима) и

KPC_т – вредност регулисаних средстава на крају периода т (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на почетку регулаторног периода обрачунава се према следећој формули:

$$PPC_t = ПНВС_t - ПСБН_t - ПНСУП_t$$

где су:

ПНВС_т – нето вредност нематеријалних улагања (осим goodwill-a), некретнина постројења и опреме на почетку регулаторног периода (у динарима);

ПСБН_т – нето вредност средстава прибављених без накнаде на почетку регулаторног периода (у динарима) и

ПНСУП_т – нето вредност нематеријалних улагања (осим goodwill-a), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за набавку истих на почетку регулаторног периода, а која неће бити активирана у регулаторном периоду или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на крају регулаторног периода обрачунава се према следећој формули:

$$KPC_t = PPC_t - APC_t + \Delta СУП_t - НОПС_t - \Delta СБН_t - \Delta НСУП_t$$

где су:

APC_T – трошкови амортизације регулисаних средстава који не укључују трошкове амортизације средстава прибављених без накнаде у периоду т који се обрачунавају на начин дефинисан овом методологијом (у динарима);

ΔСУП_T – промена вредности нематеријалних улагања (осим goodwill-a), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за набавку истих у периоду т, увећана за нето вредност нематеријалних улагања (осим goodwill-a), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за набавку истих на почетку регулаторног периода, а која ће бити активирана у периоду т (у динарима);

НОПС_T – нето вредност средстава која су отуђена и/или трајно повучена из употребе у периоду т (у динарима);

ΔСБН_T – промена вредности средстава прибављених без накнаде у периоду т (у динарима) и

ΔНСУП_T – промена вредности нематеријалних улагања (осим goodwill-a), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за набавку истих која неће бити активирана у периоду т или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

IV. 2.4. Стопа приноса на регулисана средства

Стопа приноса на регулисана средства утврђује се као пондерисана просечна цена капитала оператора транспортног система.

Пондерисана просечна цена капитала је пондерисани просек стопе приноса на сопствени капитал и пондерисане просечне стопе приноса на позајмљени капитал, према пондерима од 0,4 за сопствени капитал и 0,6 за позајмљени капитал и обрачунава се пре опорезивања према следећој формули:

$$\text{ППЦК}_T = (0,4 * \text{ЦСК}_T) / (1 - \text{СП}_T) + 0,6 * \text{ЦПК}_T$$

где су:

ППЦК_T – стопа приноса на регулисана средства у периоду т (у %);

ЦСК_T – цена сопственог капитала после опорезивања у периоду т (у %);

СП_T – стопа пореза на добит према важећим законским прописима у периоду т (у %) и

ЦПК_T – пондерисана просечна цена позајмљеног капитала у периоду т (у %).

Цена сопственог капитала после опорезивања треба да одражава специфични ризик оператора транспортног система, ризик земље и преовлађујуће услове прибављања капитала на финансијском тржишту у регулаторном периоду.

Позајмљени капитал у смислу овог поделака представља збир дугорочних обавеза и краткорочних финансијских обавеза којима се финансирају регулисана средства.

Цена позајмљеног капитала се рачуна као пондерисана просечна каматна стопа на укупно позајмљена средства, при чему се као пондери узимају учешћа позајмљених средстава у укупно позајмљеним средствима. Цена позајмљеног капитала се признаје до нивоа цене обазриво и рационално позајмљених средстава.

IV. 2.5. Остали приходи

Остали приходи су приходи остварени ангажовањем ресурса намењених обављању делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, као што су: приходи по основу уговорених месечних и дневних непрекидних и прекидних капацитета, приходи по основу балансирања, приходи од активирања учинака и робе, приходи од продаје регулисаних средстава, приходи по основу прекорачења уговореног капацитета, приходи по основу издавања одобрења са условима за извођење радова у заштитном појасу цевовода, приходи по основу накнађених штета, приходи по основу обуставе испоруке природног гаса, приходи по основу уговореног повратног капацитета и други приходи.

IV. 2.6. Трошкови за надокнаду губитака

Висина трошкова за надокнаду губитака природног гаса у систему за транспорт природног гаса се утврђује на основу следеће формуле:

$$ТГ_{т} = Г_{т} * ЦГ_{т}$$

где су:

$ТГ_{т}$ – трошкови за надокнаду губитака у периоду t (у динарима);

$Г_{т}$ – количина природног гаса потребна за надокнаду губитака у систему за транспорт природног гаса у периоду t (у m^3) и

$ЦГ_{т}$ – оправдана пондерисана просечна набавна цена природног гаса укључујући и све оправдане зависне трошкове набавке природног гаса за надокнаду губитака, у периоду t (у динарима/ m^3).

Количина природног гаса потребног за надокнаду губитака у систему за транспорт природног гаса у периоду t се израчунава према следећој формули:

$$Г_{т} = КИ_{т} * СГ_{т} / (1 - СГ_{т})$$

где су:

$КИ_{т}$ – количина природног гаса која се испоручује из система за транспорт природног гаса у периоду t (у m^3) и

$СГ_{т}$ – оправдана стопа губитака природног гаса у систему за транспорт природног гаса у периоду t (у %).

Оправдана стопа губитака природног гаса у систему за транспорт природног гаса у регулаторном периоду, одређује се на основу: остварених стопа губитака природног гаса у последње три године, анализе стања система и упоредне анализе остварених стопа губитака других оператора транспортног система у земљи и окружењу (benchmarking).

IV. 2.7. Корекциони елемент

Корекциони елемент је вредносни израз (новчани износ) којим се умањује или увећава максимално одобрени приход за регулаторном период (t) за износ одступања оствареног прихода по основу реализованих тарифних елемената и регулисаних цена на које је дата сагласност за $t-2$ регулаторни период од оправданог прихода за $t-2$ регулаторни период обрачунаог на начин утврђен овом методологијом а на основу остварених енергетских величина и вредности оправданих трошкова и осталих прихода остварених у $t-2$ регулаторном периоду, односно у претходним регулаторним периодима за које корекција није извршена.

Корекциони елемент се обрачунава према следећој формули:

$$КЕ_{т} = (ОППР_{т-2} - ОПР_{т-2}) * (1 + И_{т-2})$$

где су:

$КЕ_{т}$ – корекциони елемент у периоду t (у динарима);

$ОППР_{т-2}$ – оправдани приход по основу обављања делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас у периоду $t-2$, обрачунаог у складу са овом методологијом на основу остварених енергетских величина и вредности оправданих трошкова и осталих прихода (у динарима);

$ОПР_{т-2}$ - остварени приход по основу реализованих тарифних елемената и регулисаних цена на које је дата сагласност за период $t-2$ (у динарима) и

$И_{т-2}$ – индекс потрошачких цена у Републици Србији у периоду $t-2$, према објављеном податку органа надлежног за послове статистике (у %).

У случају из ст. 1. и 2. овог поделеља, корекциони елемент се не примењује приликом обрачуна максимално одобреног прихода за прва два регулаторна периода.

Ако оператор транспортног система приликом подношења одлуке о цени приступа систему за транспорт природног гаса на сагласност Агенцији, располаже подацима о оствареним енергетским величинама и финансијским извештајима за $t-1$ регулаторни период, корекциони елемент се израчунава на основу

података из т-1 регулаторног периода, односно претходних регулаторних периода за које корекција није извршена. У овом случају корекциони елемент се не примењује приликом обрачуна максимално одобреног прихода за први регулаторни период.

У случају да се регулисане цене нису примењивале од почетка регулаторног периода, корекциони елемент се обрачунава само за део регулаторног периода у коме су се регулисане цене примењивале, под условом да оператор транспортног система располаже финансијским извештајима за део регулаторног периода у коме су се регулисане цене примењивале. Када оператор транспортног система не располаже финансијским извештајима за део регулаторног периода у коме су се регулисане цене примењивале, остварени приход се обрачунава, за део регулаторног периода у коме се нису примењивале регулисане цене, применом регулисаних цена.

Први регулаторни период у смислу овог поделења је календарска година у којој су примењене регулисане цене тог енергетског субјекта за приступ систему, образоване у складу са законом којим се уређује област енергетике.

IV. 2.8. Припадајући део кумулиране разлике максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода

За сваки регулаторни период утврђује се разлика између максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода, све док се први пут не оствари степен искоришћености система за транспорт природног гаса од 35%.

У регулаторном периоду у коме оператор транспортног система оствари степен искоришћености система за транспорт природног гаса од 35%, утврђује се кумулирана разлика максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода за највише пет претходних регулаторних периода, усклађених за индекс потрошачких цена у Републици Србији применом следеће формуле:

$$\begin{aligned} KP_T = & P_{T-1} * (1 + I_{T-1}) + \\ & + P_{T-2} * (1 + I_{T-2}) * (1 + I_{T-1}) + \\ & + P_{T-3} * (1 + I_{T-3}) * (1 + I_{T-2}) * (1 + I_{T-1}) + \\ & + P_{T-4} * (1 + I_{T-4}) * (1 + I_{T-3}) * (1 + I_{T-2}) * (1 + I_{T-1}) + \\ & + P_{T-5} * (1 + I_{T-5}) * (1 + I_{T-4}) * (1 + I_{T-3}) * (1 + I_{T-2}) * (1 + I_{T-1}) \end{aligned}$$

где су:

KP_T – кумулирана разлика максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода за период т (у динарима);

P_T - разлика максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода у периоду т (у динарима) и

I_T – индекс потрошачких цена у Републици Србији у периоду т, према објављеном податку органа надлежног за послове статистике (у %).

Припадајући део кумулиране разлике максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода утврђује се применом следеће формуле:

$$PP_T = 0,2 * (OT_T + A_T + PPCK_T * PC_T - OP_T + TG_T + KE_T),$$

Ако је PP_T израчунат по претходној формули већи од KP_T ($PP_T > KP_T$) онда је

$$PP_T = KP_T$$

где је:

PP_T - припадајући део кумулиране разлике максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода за период т (у динарима).

У наредном регулаторном периоду кумулирана разлика максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода обрачунава се према формули:

$$KP_{T+1} = (KP_T - PR_T) * (1 + I_T).$$

V. ТАРИФНИ ЕЛЕМЕНТИ

Тарифни елементи су обрачунске величине на које се распоређује максимално одобрени приход оператора транспортног система који је одређен за регулаторни период.

Утврђују се тарифни елементи за капацитет и тарифни елементи за енергент.

Тарифни елементи за капацитет се утврђују за улазне тачке у транспортни систем и за излазне тачке из транспортног система.

Тарифни елементи за капацитет се утврђују на основу уговорених годишњих непрекидних и годишњих прекидних капацитета у регулаторном периоду.

Тарифни елементи за капацитет се изражавају у $m^3/дан$.

Тарифни елементи за енергент се утврђују за излазне тачке из транспортног система.

Тарифни елементи за енергент се утврђују на основу планираних количина природног гаса за транспорт транспортним системом у регулаторном периоду.

Тарифни елементи за енергент се изражавају у m^3 .

V.1. Тарифни елементи за капацитет за улазне тачке у транспортни систем

Тарифни елементи за капацитет за улазне тачке у транспортни систем су:

- 1) „улазни капацитет из транспортног система“;
- 2) „улазни капацитет производња“ и
- 3) „улазни капацитет складиште“.

Тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“ одређује се за сваку улазну тачку у транспортни систем у којој оператор транспортног систем преузима природни гас из другог транспортног система и утврђује се као збир уговорених годишњих непрекидних и годишњих прекидних капацитета у регулаторном периоду за одговарајућу улазну тачку транспортног система.

Тарифни елемент „улазни капацитет производња“ одређује се као један тарифни елемент за све улазне тачке у транспортни систем у којима оператор транспортног система преузима природни гас од произвођача природног гаса и утврђује се као збир уговорених годишњих непрекидних и годишњих прекидних капацитета у регулаторном периоду у тим тачкама транспортног система.

Тарифни елемент „улазни капацитет складиште“ одређује се као један тарифни елемент за све улазне тачке у транспортни систем у којима оператор транспортног система преузима природни гас из складишта природног гаса и утврђује се као збир уговорених годишњих непрекидних и годишњих прекидних капацитета у регулаторном периоду у тим тачкама транспортног система.

V.2. Тарифни елементи за капацитет за излазне тачке из транспортног система

Тарифни елементи за капацитет за излазне тачке из транспортног система су:

- 1) „излазни капацитет домаћа потрошња“ и
- 2) „излазни капацитет интерконектор“.

Тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“ одређује се као један тарифни елемент за све излазне тачке из транспортног система у којима оператор транспортног система испоручује природни гас крајњим купцима, дистрибуцијама, произвођачима природног гаса, складишту гаса или другом транспортном систему на територији Републике Србије и утврђује се као збир уговорених

годишњих непрекидних и годишњих прекидних капацитета у регулаторном периоду у тим тачкама транспортног система.

Тарифни елемент „излазни капацитет интерконектор“ одређује се за сваку излазну тачку из транспортног система у којој оператор транспортног система испоручује природни гас у транспортни систем суседне државе и утврђује се као збир уговорених годишњих непрекидних и годишњих прекидних капацитета у регулаторном периоду за одговарајућу излазну тачку транспортног система.

V.3. Тарифни елементи за енергент

Тарифни елементи за енергент су:

- 1) „енергент домаћа потрошња“ и
- 2) „енергент интерконектор“.

Тарифни елемент „енергент домаћа потрошња“ одређује се као један тарифни елемент за све излазне тачке из транспортног система у којима оператор транспортног система испоручује природни гас крајњим купцима, дистрибуцијама, произвођачима природног гаса, складишту гаса или другом транспортном систему на територији Републике Србије и утврђује се као збир планираних количина природног гаса за транспорт у тим тачкама у регулаторном периоду.

Тарифни елемент „енергент интерконектор“ одређује се за сваку излазну тачку из транспортног система у којој оператор транспортног система испоручује природни гас у транспортни систем суседне државе и утврђује се као збир планираних количина природног гаса за транспорт у транспортни систем суседне државе за одговарајућу излазну тачку у регулаторном периоду.

VI. РАСПОДЕЛА МАКСИМАЛНО ОДОБРЕНОГ ПРИХОДА НА ТАРИФНЕ ЕЛЕМЕНТЕ

Максимално одобрени приход, односно усклађени максимално одобрени приход, распоређује се на тарифне елементе за капацитет и тарифне елементе за енергент према формулама:

$$\text{МОП}_{\text{ка}} = 0,7 * \text{МОП}_T, \text{ односно } \text{МОП}_{\text{ка}} = 0,7 * \text{УМОП}_T$$

$$\text{МОП}_{\text{ен}} = 0,3 * \text{МОП}_T, \text{ односно } \text{МОП}_{\text{ен}} = 0,3 * \text{УМОП}_T$$

где су:

МОП_T – максимално одобрени приход у периоду t (у динарима);

УМОП_T – усклађени максимално одобрени приход у периоду t (у динарима);

$\text{МОП}_{\text{ка}}$ – део максимално одобреног прихода распоређен на тарифне елементе за капацитет (у динарима) и

$\text{МОП}_{\text{ен}}$ – део максимално одобреног прихода распоређен на тарифне елементе за енергент (у динарима).

VI.1. Расподела дела максимално одобреног прихода распоређеног на тарифне елементе за капацитет на улазне тачке у транспортни систем и на излазне тачке из транспортног система

Део максимално одобреног прихода распоређеног на тарифне елементе за капацитет расподељује се на улазне тачке у транспортни систем и на излазне тачке из транспортног система према следећим формулама:

$$\text{МОП}_{\text{кау}} = 0,57 * \text{МОП}_{\text{ка}}$$

$$\text{МОП}_{\text{каи}} = 0,43 * \text{МОП}_{\text{ка}}$$

где су:

$\text{МОП}_{\text{кау}}$ – део максимално одобреног прихода распоређен на тарифне елементе за капацитет за улазне тачке у транспортни систем (у динарима) и

МОП_{каи} – део максимално одобреног прихода распоређен на тарифне елементе за капацитет за излазне тачке из транспортног система (у динарима).

VI.1.1. Распдела дела максимално одобреног прихода распоређеног на улазне тачке

Део максимално одобреног прихода распоређеног на улазне тачке у транспортни систем, за транспортни систем са више улазних тачака се расподељује према следећим формулама:

$$\text{МОП}_{\text{каутс}} = 0,44 * \text{МОП}_{\text{ка}}$$

$$\text{МОП}_{\text{каупг}} = 0,04 * \text{МОП}_{\text{ка}}$$

$$\text{МОП}_{\text{кауск}} = 0,09 * \text{МОП}_{\text{ка}}$$

где су:

МОП_{каутс} – део максимално одобреног прихода распоређен на тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“ (у динарима);

МОП_{каупг} – део максимално одобреног прихода распоређен на тарифни елемент „улазни капацитет производња“ (у динарима) и

МОП_{кауск} – део максимално одобреног прихода распоређен на тарифни елемент „улазни капацитет складиште“ (у динарима).

За транспортни систем са једном улазном тачком у транспортни систем, целокупни део максимално одобреног прихода расподељеног на тарифне елементе за капацитет - МОП_{кау}, расподељује се на тај улаз.

VI.1.2. Распдела дела максимално одобреног прихода распоређеног на излазне тачке

Део максимално одобреног прихода расподељеног на излазне тачке из транспортног система, за транспортни систем са више излазних тачака расподељује се према следећим формулама:

$$\text{МОП}_{\text{каидп}} = 0,32 * \text{МОП}_{\text{ка}}$$

$$\text{МОП}_{\text{каиин}} = 0,11 * \text{МОП}_{\text{ка}}$$

где су:

МОП_{каидп} – део максимално одобреног прихода распоређен на тарифне елементе „излазни капацитет домаћа потрошња“ (у динарима) и

МОП_{каиин} – део максимално одобреног прихода распоређен на тарифне елементе „излазни капацитет интерконеكتور“ (у динарима).

За транспортни систем са једном излазном тачком из транспортног система целокупни део максимално одобреног прихода расподељеног на тарифне елементе за капацитет - МОП_{каи}, расподељује се на тај излаз.

VII. ТАРИФЕ

Тарифе се утврђују за сваки од тарифних елемената за капацитет из одељка V.1. и V.2. ове методологије и за сваки од тарифних елемената за енергент из одељка V.3. ове методологије.

У зависности од врсте уговореног капацитета (непрекидни капацитет или прекидни капацитет), тарифе се утврђују као тарифе за непрекидни капацитет и тарифе за прекидни капацитет.

У зависности од временског периода за који се капацитет уговара (гасна година, месец, дан), тарифе се утврђују као годишње тарифе, месечне тарифе и дневне тарифе.

Тарифе по тарифним елементима за капацитет се изражавају у динарима/м³/дан.

Тарифе по тарифним елементима за енергент се изражавају у динарима/м³.

VII. 1. Годишње, месечне и дневне тарифе за непрекидни капацитет

VII.1.1. Годишње тарифе за непрекидни капацитет

Годишње тарифе за непрекидни капацитет се израчунавају као количник максимално одобреног прихода распоређеног на одговарајући тарифни елемент за капацитет у складу са пододељком VI.1.1. и VI.1.2. ове методологије и одговарајућег тарифног елемента утврђеног у складу са одељком V.1. и V.2. ове методологије, према формулама:

$$TK_{утс} = MOP_{каутс} / (KGN_{утс} + KGP_{утс})$$

$$TK_{уупг} = MOP_{кауупг} / (KGN_{уупг} + KGP_{уупг})$$

$$TK_{ууск} = MOP_{каууск} / (KGN_{ууск} + KGP_{ууск})$$

$$TK_{идп} = MOP_{каидап} / (KGN_{идп} + KGP_{идп})$$

$$TK_{иин} = MOP_{каиин} / (KGN_{иин} + KGP_{иин})$$

где су:

$TK_{утс}$ – годишња тарифа за непрекидни капацитет по тарифном елементу „улазни капацитет из транспортног система“ (у динарима/м³/дан);

$TK_{уупг}$ – годишња тарифа за непрекидни капацитет по тарифном елементу „улазни капацитет производња“ (у динарима/м³/дан);

$TK_{ууск}$ – годишња тарифа за непрекидни капацитет по тарифном елементу „улазни капацитет складиште“ (у динарима/м³/дан);

$TK_{идп}$ – годишња тарифа за непрекидни капацитет по тарифном елементу „излазни капацитет домаћа потрошња“ (у динарима/м³/дан);

$TK_{иин}$ – годишња тарифа за непрекидни капацитет по тарифном елементу „излазни капацитет интерконејтор“ (у динарима/м³/дан);

$KGN_{утс} + KGP_{утс}$ – тарифни елемент „улазни капацитет из транспортног система“, утврђен као збир уговорених годишњих непрекидних ($KGN_{утс}$) и годишњих прекидних ($KGP_{утс}$) капацитета, за сваку одговарајућу улазну тачку у транспортни систем (у м³/дан);

$KGN_{уупг} + KGP_{уупг}$ – тарифни елемент „улазни капацитет производња“, утврђен као збир уговорених годишњих непрекидних ($KGN_{уупг}$) и годишњих прекидних ($KGP_{уупг}$) капацитета, на одговарајућим улазним тачкама у транспортни систем (у м³/дан);

$KGN_{ууск} + KGP_{ууск}$ – тарифни елемент „улазни капацитет складиште“, утврђен као збир уговорених годишњих непрекидних ($KGN_{ууск}$) и годишњих прекидних ($KGP_{ууск}$) капацитета, на одговарајућим улазним тачкама у транспортни систем, (у м³/дан);

$KGN_{идп} + KGP_{идп}$ – тарифни елемент „излазни капацитет домаћа потрошња“, утврђен као збир уговорених годишњих непрекидних ($KGN_{идп}$) и годишњих прекидних ($KGP_{идп}$) капацитета, на одговарајућим излазним тачкама са транспортног система (у м³/дан) и

$KGN_{иин} + KGP_{иин}$ – тарифни елемент „излазни капацитет интерконејтор“, утврђен као збир уговорених годишњих непрекидних ($KGN_{иин}$) и годишњих прекидних ($KGP_{иин}$) капацитета, за сваку одговарајућу излазну тачку са транспортног система (у м³/дан).

VII.1.2. Месечне тарифе за непрекидни капацитет

Месечне тарифе за непрекидни капацитет се утврђују за сваки гасни месец (у даљем тексту: месец).

Месечне тарифе за непрекидни капацитет се израчунавају као производ одговарајуће годишње тарифе за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.1. ове методологије и коефицијента Φ_m који по месецима износе:

Месец	јануар	фебруар	март	април	мај	јун	јул	август	септембар	октобар	новембар	децембар
Месечни коефицијент Φ_m	0,32	0,32	0,24	0,16	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08	0,16	0,24	0,32

VII.1.3. Дневне тарифе за непрекидни капацитет

Дневне тарифе за непрекидни капацитет се утврђују за период од једног гасног дана (у даљем тексту: дан) и једнаке су за све дане у току месеца.

Дневне тарифе за непрекидни капацитет се израчунавају као производ одговарајуће годишње тарифе за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.1. ове методологије и коефицијента Φ_d који по месецима износе:

Месец	јануар	фебруар	март	април	мај	јун	јул	август	септембар	октобар	новембар	децембар
Дневни коефицијент Φ_d	0,020	0,020	0,015	0,010	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,010	0,015	0,020

VII. 2. Годишње, месечне и дневне тарифе за прекидни капацитет

VII.2.1. Годишња тарифа за прекидни капацитет

Годишња тарифа за прекидни капацитет једнака је одговарајућој годишњој тарифи за непрекидни капацитет утврђеној у складу са пододељком VII.1.1. ове методологије.

VII.2.2. Месечна тарифа за прекидни капацитет

Месечна тарифа за прекидни капацитет једнака је одговарајућој месечној тарифи за непрекидни капацитет утврђеној у складу са пододељком VII.1.2. ове методологије.

VII.2.3. Дневна тарифа за прекидни капацитет

Дневна тарифа за прекидни капацитет се израчунава према формули:

$$TK_{дп} = 0,5 * \Phi_d * TK_{г}$$

где су:

$TK_{дп}$ – одговарајућа дневна тарифа за прекидни капацитет (у динарима/ m^3 /дан),

Φ_d – дневни коефицијент утврђен у пододељку VII.1.3. ове методологије,

$TK_{г}$ – одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.1. ове методологије ($TK_{утс}$, $TK_{упг}$, $TK_{уск}$, $TK_{идп}$, $TK_{инн}$) (у динарима/ m^3 /дан).

VII. 3. Тарифе за повратни капацитет

Годишње, месечне и дневне тарифе за повратни капацитет израчунавају се према формулама:

$$ТПКГ = 0,2 * TK_{г}$$

$$ТПКМ = 0,2 * \Phi_m * TK_{г}$$

$$ТПКД = 0,2 * \Phi_d * TK_{г}$$

где су:

ТПКГ– годишња тарифа за повратни капацитет за улазну тачку - други транспортни систем, за улазно/излазну тачку - складиште гаса и за излазну тачку - други транспортни систем (у динарима по m^3 /дан);

TK_r – одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.1. ове методологије (TK_{утс}, TK_{уск}, TK_{идп} или TK_{ин}) (у динарима/ m^3 /дан);

ТПКМ– месечна тарифа за повратни капацитет за улазну тачку - други транспортни систем, за улазно/излазну тачку- складиште гаса и за излазну тачку - други транспортни систем (у динарима по m^3 /дан);

Ф_м – месечни коефицијент утврђен у пододељку VII.1.2. ове методологије;

ТПКД– дневна тарифа за повратни капацитет за улазну тачку - други транспортни систем, за улазно/излазну тачку - складиште гаса и за излазну тачку - други транспортни систем (у динарима по m^3 /дан) и

Ф_д – дневни коефицијент утврђен у пододељку VII.1.3. ове методологије.

VII. 4. Тарифе за енергент

Тарифе по тарифним елементима за енергент се израчунавају на основу максимално одобреног прихода који је распоређен на тарифне елементе за енергент у складу са поглављем VI. ове методологије, планираних годишњих трошкова набавке природног гаса за погон компресора који омогућава испоруку уговорених количина природног гаса преко излазне тачке из транспортног система (интерконектор) у транспортни систем суседне државе и одговарајућих тарифних елемената за енергент утврђених у складу са одељком V.3. ове методологије.

VII.4.1. Тарифа „енергент домаћа потрошња“

Тарифа по тарифном елементу „енергент домаћа потрошња“ се израчунава према формули:

$$TE_{дп} = (МОП_{ен} - ТК_{гин}) / (КОЛГ_{дп} + КОЛГ_{ин})$$

где су:

TE_{дп} – тарифа „енергент домаћа потрошња“ (у динарима/ m^3);

МОП_{ен} – део максимално одобреног прихода распоређен на тарифне елементе енергент у складу са поглављем VI. уводни део (у динарима);

TK_{гин} - трошкови набавке природног гаса за погон компресора који омогућава испоруку планираних количина природног гаса преко излазне тачке из транспортног система (интерконектор) у транспортни систем суседне државе у периоду т (у динарима);

КОЛГ_{дп} – тарифни елемент „енергент домаћа потрошња“ утврђен у складу са одељком V.3. ове методологије (у m^3) и

КОЛГ_{ин} – тарифни елемент „енергент интерконектор“ утврђен у складу са одељком V.3. ове методологије (у m^3).

TK_{гин} се израчунава према формули:

$$TK_{гин} = TK_t * КОЛГ_{ин} / (КОЛГ_{ин} + КОЛГ_{дпин})$$

где су:

TK_t - трошкови набавке природног гаса за погон компресора у периоду т (у динарима) и

КОЛГ_{дпин} – планирана количина природног гаса за транспорт преко излазних тачака за које се утврђује тарифни елемент „енергент домаћа потрошња“ које су повезане на интерконектор (у m^3).

VII.4.2. Тарифа „енергент интерконектор“

Тарифа по тарифном елементу „енергент интерконектор“ се израчунава према формули:

$$TE_{ин} = TE_{дп} + (TK_{гин} / КОЛГ_{ин})$$

где су:

TE_{ин} – тарифа „енергент интерконектор“ (у динарима/ m^3);

$TE_{дп}$ – тарифа „енергент домаћа потрошња“ (у динарима/ m^3);

$TГК_{гин}$ - трошкови набавке природног гаса за погон компресора који омогућава испоруку планираних количина природног гаса преко излазне тачке из транспортног система (интерконектор) у транспортни систем суседне државе у периоду t (у динарима) и

$КОЛГ_{ин}$ – тарифни елемент „енергент интерконектор“ утврђен у складу са одељком V.3. ове методологије (у m^3).

VIII. НАЧИН ОБРАЧУНА УСЛУГЕ ТРАНСПОРТА ПРИРОДНОГ ГАСА

VIII.1. Општа правила

Услуга транспорта природног гаса обрачунава се на основу тарифа за уговорени капацитет, тарифа за енергент, обрачунатих износа умањења уговорених прекидних капацитета, обрачунатих накнада за прекорачење уговореног капацитета и обрачунатих накнада за неуредно извршење уговореног непрекидног капацитета.

За једног корисника система тарифе за капацитет се примењују на уговорени капацитет за сваку улазну тачку у транспортни систем, односно излазну тачку из транспортног система, с тим што се услуга транспорта природног гаса по тарифама за годишњи капацитет обрачунава тако што се износ утврђен применом годишње тарифе распоређује према броју обрачунских периода у календарској години.

За једног корисника система тарифе за повратни капацитет се примењују на уговорени повратни капацитет за улазну тачку из другог транспортног система, за улазно/излазну тачку из складишта гаса и за излазну тачку у други транспортни систем с тим што се услуга транспорта природног гаса по тарифама за годишњи повратни капацитет обрачунава тако што се износ утврђен применом годишње тарифе распоређује према броју обрачунских периода у календарској години.

За једног корисника система тарифе за енергент се примењују на испоручене количине природног гаса на излазним тачкама из транспортног система утврђене мерењем за сваку излазну тачку у обрачунском периоду.

За нове улазне тачке у транспортни систем, односно излазне тачке из транспортног система, услуга транспорта природног гаса се обрачунава у складу са ст. 1. и 2. овог одељка, почевши од месеца када је почела испорука природног гаса у тим тачкама.

Ако се у току обрачунског периода промене тарифе, услуга транспорта природног гаса се обрачунава применом нових и до тада важећих тарифа, сразмерно броју дана њиховог важења у обрачунском периоду за капацитет, а према стварно испорученим количинама за енергент.

Начин обрачуна услуге транспорта природног гаса уређују оператор транспортног система и корисник система, у складу са законом, прописима о условима испоруке и снабдевања природним гасом, правилима којима се уређује рад транспортног система и овом методологијом.

VIII. 2. Обрачун услуге транспорта природног гаса по тарифама за годишњи, месечни и дневни прекидни капацитет

Услуга транспорта природног гаса по тарифама за годишњи прекидни и месечни прекидни капацитет обрачунава се применом одговарајуће тарифе за непрекидни капацитет уз умањење износа утврђеног према формулама у складу са овом методологијом, а који одговара захтеваном прекинутом капацитету.

При обрачуну услуге транспорта природног гаса по тарифама за прекидне капацитете, сматра се да је прекид услуге транспорта остварен током целог дана, без обзира на дужину трајања прекида капацитета у току тог дана.

Услуга транспорта природног гаса по тарифама за дневни прекидни капацитет се не обрачунава ако је дошло до делимичног или потпуног прекида капацитета у дану за који је уговорен транспорт.

VIII.2.1. Обрачун услуге транспорта природног гаса по тарифама за годишњи прекидни капацитет

Месечни износ за услугу транспорта за уговорени годишњи прекидни капацитет по тарифним елементима за капацитет обрачунат применом одговарајуће годишње тарифе за непрекидни капацитет, се умањује за месечни износ умањења у месецу „м“ утврђен према формули:

$$УГП_м = \Phi_д * ТК_г * \Sigma КГП_и$$

где су:

УГП_м - месечни износ умањења у месецу „м“ обрачунат за прекидни годишњи капацитет (у динарима);

Φ_д – дневни коефицијент за месец „м“ у складу са пододељком VII.1.3. ове методологије;

ТК_г - одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.1. ове методологије (ТК_{угс}, ТК_{упг}, ТК_{уск}, ТК_{идп}, ТК_{инн}) (у динарима/м³/дан);

и – број дана у месецу у којима је реализован прекид (од 0 до 31) и

Σ КГП_и – збир прекинутих капацитета по данима у месецу у коме је остварен прекид, а који су уговорени као годишњи прекидни капацитет (у м³/дан).

Месечни износ умањења у месецу „м“ не може бити већи од износа који би се обрачунао да у том месецу није било прекида уговореног годишњег прекидног капацитета.

VIII.2.2. Обрачун услуге транспорта природног гаса по тарифама за месечни прекидни капацитет

Месечни износ за услугу транспорта природног гаса за уговорени месечни прекидни капацитет по тарифним елементима за капацитет обрачунат применом одговарајуће месечне тарифе за непрекидни капацитет, се умањује за месечни износ умањења у месецу „м“ утврђен према формули:

$$УМП_м = \Phi_д * ТК_г * \Sigma КМП_и$$

где су:

УМП_м - месечни износ умањења у месецу „м“ обрачунат за прекидни месечни капацитет (у динарима);

Φ_д – дневни коефицијент за месец „м“ у складу са пододељком VII.1.3. ове методологије;

ТК_г - одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.1. ове методологије (ТК_{угс}, ТК_{упг}, ТК_{уск}, ТК_{идп}, ТК_{инн}) (у динарима/м³/дан);

и – број дана у месецу у којима је реализован прекид (од 0 до 31) и

Σ КМП_и – збир прекинутих капацитета по данима током месеца, а који су уговорени као месечни прекидни капацитет, (у м³/дан).

Месечни износ умањења у месецу не може бити већи од износа који би се обрачунао да у том месецу није било прекида уговореног месечног прекидног капацитета.

VIII.2.3. Обрачун услуге транспорта природног гаса по тарифама за дневни прекидни капацитет

Месечни износ за услугу транспорта природног гаса за уговорени дневни прекидни капацитет по тарифним елементима за капацитет обрачунат применом одговарајуће дневне тарифе за прекидни капацитет, се умањује за месечни износ умањења у месецу „м“ утврђен према формули:

$$УДП_м = 0.5 * \Phi_д * ТК_г * \Sigma КДП_и$$

где су:

УДП_м – месечни износ умањења у месецу „м“ обрачунат за дневни прекидни капацитет (у динарима);

Φ_д – дневни коефицијент за месец „м“ у складу са пододељком VII.1.3. ове методологије;

ТК_г - одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет из пододељка VII.1.1. ове методологије (ТК_{угс}, ТК_{упг}, ТК_{уск}, ТК_{идп}, ТК_{инн}) (у динарима/м³/дан) и

Σ КДП_и – збир уговорених дневних прекидних капацитета по данима у којима је захтеван њихов прекид (у м³/дан).

VIII. 3. Обрачун накнаде за прекорачење уговореног капацитета

VIII.3.1.Обрачун накнаде за прекорачење уговореног капацитета једног корисника система

Накнада за коришћење капацитета већег од уговореног у обрачунском периоду се израчунава за сваки дан за који је прекорачење утврђено, за сваку улазну тачку у транспортни систем или излазну тачку из транспортног система, према формули:

$$N_{пк} = \Phi_{д} * TK_{г} * K_{пд} + 3,00 * \Phi_{д} * TK_{г} * K_{пн}$$

где су:

$N_{пк}$ - износ за прекорачење одговарајућег уговореног капацитета (у динарима);

$\Phi_{д}$ – дневни коефицијент у складу са пододельком VII.1.3. ове методологије;

$TK_{г}$ - одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет из пододелька VII.1.1. ове методологије ($TK_{утс}$, $TK_{улг}$, $TK_{уск}$, $TK_{идп}$, $TK_{иин}$) (у динарима/м³/дан);

$K_{пд}$ – дозвољено прекорачење капацитета које износи највише 5% од збира уговорених годишњих, месечних и дневних капацитета, непрекидних и прекидних, за одговарајућу улазну или излазну тачку (у м³/дан) и

$K_{пн}$ – недозвољено прекорачење капацитета које износи преко 5% од збира уговорених годишњих, месечних и дневних капацитета, непрекидних и прекидних, за одговарајућу улазну или излазну тачку (у м³/дан).

Прекорачење капацитета се израчунава према формули:

- ако је $ОДК_{к} \leq 1,05 * U_{к}$, онда је $K_{пд} = ОДК_{к} - U_{к}$, а $K_{пн} = 0$,
- ако је $ОДК_{к} > 1,05 * U_{к}$, онда је $K_{пд} = 0,05 * U_{к}$, а $K_{пн} = ОДК_{к} - 1,05 * U_{к}$

где су:

$ОДК_{к}$ – преузета или испоручена дневна количина природног гаса у одговарајућој улазној или излазној тачки (у м³/дан) и

$U_{к}$ – збир уговорених годишњих, месечних и дневних капацитета, непрекидних и прекидних у одговарајућој улазној или излазној тачки (у м³/дан).

VIII.3.2. Обрачун накнаде за прекорачење уговореног капацитета за више корисника система на једној улазној или излазној тачки транспортног система

Прекорачење уговореног капацитета за више корисника система на одређеној улазној или излазној тачки транспортног система се обрачунава на начин из подтачке VIII.3.1 ако је укупна преузета или испоручена дневна количина природног гаса свих корисника система у тој тачки већа од збира уговорених годишњих, месечних и дневних, непрекидних и прекидних капацитета тих корисника система у тој тачки.

VIII.3.2.1. Утврђивање преузетих дневних количина природног гаса на улазној тачки по корисницима

За улазну тачку у транспортни систем преузете дневне количине природног гаса за сваког корисника система у тој улазној тачки се утврђују према формули:

$$ОДКУ_{н} = (ОДКУ * НК_{н}) / (\Sigma НК_{и})$$

где су:

$ОДКУ_{н}$ – преузета дневна количина природног гаса н-тог корисника у и-тој улазној тачки (у м³);

$ОДКУ$ – укупно преузета дневна количина природног гаса на и-тој улазној тачки (у м³);

N_{K_n} – најва дневних количина природног гаса за одговарајући дан n -тог корисника система у и-тој улазној тачки, прихваћена од оператора транспортног система ($y \text{ m}^3/\text{дан}$) и
 ΣN_{K_i} – збир најва дневних количина природног гаса за одговарајући дан свих корисника система у и-тој улазној тачки, прихваћених од оператора транспортног система ($y \text{ m}^3/\text{дан}$).

VIII.3.2.2. Утврђивање испоручених дневних количина природног гаса на излазној тачки по корисницима

За излазну тачку из транспортног система, испоручене дневне количине природног гаса за сваког корисника система у тој излазној тачки се израчунавају тако што се укупно испоручена дневна количина природног гаса умањи за збир количина природног гаса које се директно додељују одређеним корисницима у тој излазној тачки са транспортног система, а затим се врши утврђивање преосталих количина по корисницима.

Умањење укупно испоручених дневних количина природног гаса се врши за износ:

- испоручене количина природног гаса крајњим купацама чији мерни уређај има могућност аутоматског бележења преузетих дневних количина када су крајњи купци на транспортном или дистрибутивном систему који је повезан на ту излазну тачку са транспортног система или,
- унапред достављене дневне количине природног гаса оператору транспортног система за крајњег купца на излазној тачки са транспортног система који има више уговора о снабдевању, за уговоре који нису уговори са потпуним снабдевањем.

За излазне тачке из транспортног система према другом транспортном или према дистрибутивном систему, испоручене количине природног гаса се утврђују за сваког корисника, након умањења дефинисаног у ставом 1. овог пододељка, према формули:

$$ОДК_{i_n} = (ОДК_i * ME_n) / (\Sigma ME_i)$$

где су:

$ОДК_{i_n}$ – испоручена дневна количина природног гаса n -тог корисника у и-тој излазној тачки ($y \text{ m}^3$);

$ОДК_i$ – укупно испоручена дневна количина природног гаса на и-тој излазној тачки и умањена за износ утврђен на начин прописан ставом 1. овог пододељка ($y \text{ m}^3$);

ME_n – укупно испоручене месечне количине природног гаса крајњим купацама n -тог корисника система на и-тој излазној тачки умањене за износ утврђен на начин прописан ставом 1. овог пододељка ($y \text{ m}^3/\text{дан}$) и

ΣME_i – укупно испоручене месечне количине природног гаса крајњим купацама свих корисника система на и-тој излазној тачки умањене за износ утврђен на начин прописан ставом 1. овог пододељка ($y \text{ m}^3/\text{дан}$).

VIII.4.1. Одређивање капацитета

Капацитет се одређује дневним читавањем преузетих или испоручених количина природног гаса на мерном уређају на улазној тачки у транспортни систем или излазној тачки из транспортног система.

Капацитет за улазну тачку у транспортни систем у којој не постоји могућност аутоматског бележења преузетих дневних количина природног гаса на мерном уређају се утврђује као највећа вредност количника укупне количине природног гаса преузете у одговарајућој тачки транспортног система у месецу и броја дана у том месецу у претходној гасној години.

Капацитет за излазну тачку из транспортног система у којој не постоји могућност аутоматског бележења испоручених дневних количина природног гаса на мерном уређају се утврђује као производ коефицијента $K_{мд}$ и највећег количника укупне количине природног гаса испоручене у одговарајућој тачки транспортног система у месецу и броја дана у том месецу у претходној гасној години.

Коефицијент $K_{мд}$ се утврђује на почетку сваке гасне године према формули:

$$K_{мд} = 1,35 \text{ у случају да је } КОЛ_{Jфд} > 0,33 * КОЛГ$$

$$K_{мд} = 1,20 \text{ у случају да је } КОЛ_{Jфд} \leq 0,33 * КОЛГ$$

где су:

$K_{мд}$ – коефицијент максималне дневне потрошње;

$КОЛ_{фд}$ – збир транспортованих количина природног гаса у јануару, фебруару и децембру у претходној гасној години и

$КОЛГ$ – транспортована количина природног гаса у претходној гасној години.

Капацитет за излазну тачку из транспортног система у којој се испоручене количине природног гаса не мере дуже од 60 дана се утврђује као збир капацитета свих крајњих купаца на дистрибутивном систему који је повезан на ту излазну тачку из транспортног система, с тим што се њихов капацитет утврђује на основу аутоматског бележења дневних количина природног гаса где такво мерење постоји или на начин одређен у ставу 3. овог пододељка.

VIII.4.2. Одређивање прекорачења уговореног капацитета када нема дневног мерења

Максимална дневна количина природног гаса у месецу за излазну тачку из транспортног система у којој не постоји могућност аутоматског бележења испоручених дневних количина природног гаса на мерном уређају се утврђује као производ коефицијента $K_{мд}$ из пододељка VIII.4.1. и количиника месечне количине природног гаса у тој излазној тачки и броја дана у том месецу.

Ако је максимална дневна количина природног гаса у месецу утврђена у ставу 1. овог пододељка, већа од капацитета за ту излазну тачку утврђеног на начин прописан пододељком VIII.4.1., сматра се да постоји прекорачење уговореног капацитета.

Број дана у месецу за које се обрачунава прекорачење капацитета је један.

VIII.4.3. Одређивање испоручених количина природног гаса када нема мерења у периоду дужем од 60 дана

За излазну тачку са транспортног система у којој се испоручене количине природног гаса не мере у периоду дужем од 60 дана, тарифа за енергент се примењује на количину природног гаса утврђену као збир количина природног гаса испоручених на свим местима испоруке на дистрибутивном систему који је повезан на ту излазну тачку са транспортног система у обрачунском периоду.

VIII. 5. Умањење обрачуна услуге транспорта

Умањење обрачуна услуге транспорта због неуредног извршавања транспорта природног гаса од стране оператора транспортног система, утврђује се за сваки дан делимичног или потпуног прекида уговорених годишњих, односно месечних, односно дневних непрекидних капацитета, на било којој улазној или излазној тачки са транспортног система, за сваки дан прекида преко пет дана у календарској години.

Умањење обрачуна услуге транспорта кориснику система због делимичног или потпуног прекида непрекидних капацитета у обрачунском периоду за сваки дан прекида преко пет дана у календарској години, за сваку улазну или излазну тачку транспортног система, израчунава се према формули:

$$H_{кк} = 0,01 * TK_{г} * (KH - K_{нп})$$

где су:

$H_{кк}$ – накнада кориснику система (у динарима);

$TK_{г}$ - одговарајућа годишња тарифа за непрекидни капацитет (у динарима/ m^3 /дан);

KH – збир уговорених непрекидних годишњих, односно месечних, односно дневних капацитета корисника система, у улазној или излазној тачки са транспортног система у којој прекинут капацитет (у m^3 /дан) и

$K_{нп}$ – капацитет који није прекинут у улазној или излазној тачки са транспортног система у којој је оператор транспортног система прекинуо део уговореног капацитета (у m^3 /дан).

IX. НАЧИН, ПОСТУПАК И РОКОВИ ДОСТАВЉАЊА ПОДАТАКА И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ПРОМЕНА ЦЕНЕ ПРИСТУПА СИСТЕМУ ЗА ТРАНСПОРТ ПРИРОДНОГ ГАСА

IX.1. Документација и рокови за достављање

Оператор транспортног система доставља Агенцији следеће податке и документацију:

- 1) годишње финансијске извештаје (најкасније до 30. априла текуће за претходну годину);
- 2) годишњи биланс стања и биланс успеха за сваку делатност појединачно у складу са Законом (најкасније до 30. априла текуће за претходну годину);
- 3) извештај о извршеној ревизији годишњих финансијских извештаја (најкасније до 30. септембра текуће за претходну годину);
- 4) аналитички закључни лист за правно лице у целини и за сваку делатност енергетског субјекта појединачно (најкасније до 30. априла текуће за претходну годину);
- 5) регистар нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме на дан 31. децембар за правно лице у целини и за сваку делатност енергетског субјекта појединачно (најкасније до 30. априла текуће за претходну годину);
- 6) годишњи програм пословања за правна лица за која је то одређено законом (најкасније у року од осам дана од дана усвајања од стране надлежног органа);
- 7) годишњи извештај о пословању за правна лица за која је то одређено законом (најкасније до 30. септембра текуће за претходну годину);
- 8) план развоја транспортног система (најкасније до 1. априла текуће године);
- 9) попуњене табеле инфо правила за израчунавање цена приступа систему за транспорт гаса које се објављују на сајту Агенције (www.aerg.rs) (уз захтев за давање сагласности на одлуку о цени приступа систему за транспорт природног гаса и на захтев Агенције);
- 10) попуњене табеле инфо правила за редовно извештавање које се објављују на сајту Агенције у складу са динамиком дефинисаном у табелама и
- 11) друге податке и документацију на захтев Агенције, у складу са Законом.

IX. 2. Начин достављања

Податке и документацију из одељка IX.1. ове методологије оператор транспортног система доставља у писменој форми, потписане од стране овлашћеног лица, а попуњене табеле инфо правила и у електронској форми на e-mail адресу Агенције.

IX. 3. Измена цене приступа систему за транспорт природног гаса на захтев Агенције

Уколико на основу достављених података и документације из одељка IX.1. ове методологије, Агенција у обављању послова из своје надлежности утврђене Законом, утврди да оператор транспортног система применом регулисаних цена остварује приходе који су већи од оправданог прихода који се добија применом ове методологије, оператор транспортног система дужан је да на захтев Агенције, у року од 30 дана од дана пријема тог захтева, поднесе нови захтев за давање сагласности на одлуку о цени приступа систему за транспорт природног гаса са одлуком о цени.

IX. 4. Неуредност захтева

Сматра се да захтев за давање сагласности на одлуку о цени приступа систему за транспорт природног гаса са одлуком о цени није поднет, уколико документација из одељка IX.1. ове методологије није достављена Агенцији у роковима и на начин утврђен овом методологијом.

X. ПРИМЕНА МЕТОДОЛОГИЈЕ

До првог образовања цена приступа систему за транспорт природног гаса у складу са одредбама ове методологије, примењиваће се цене енергетског субјекта - оператора транспортног система које су, у складу са законом, образоване и биле примењене за тарифне ставове „капацитет“, „енергент“ и „енергент за управљање системом“, на дан ступања на снагу ове методологије.

Услуга транспорта природног гаса за једног корисника система, до првог образовања цена приступа систему за транспорт природног гаса у складу са одредбама ове методологије, обрачунаваће се за обрачунски период на основу цена по тарифним ставовима „капацитет“, „енергент“ и „енергент за управљање системом“, у складу са одредбама чл. 15. до 18. Тарифног система за приступ и коришћење система за транспорт природног гаса ("Службени гласник РС", број 1/07).

До прве расподеле капацитета у складу са правилима којима се уређује рад транспортног система, тарифни елементи за капацитет одређени у складу са овом методологијом утврђују се на основу збира максималних дневних количина природног гаса на одговарајућим улазним и излазним тачкама транспортног система у претходној гасној години у смислу ове методологије, осим уколико на одговарајућим улазним и излазним тачкама транспортног система другачије није уговорено.

До стварања техничких услова за расподелу месечних и дневних капацитета у складу са правилима којима се уређује рад транспортног система, а најкасније до 31. децембра 2013. године, оператор транспортног система корисницима система обезбеђује коришћење годишњих: прекидних, непрекидних и повратних капацитета.

До прве расподеле капацитета у складу са правилима којима се уређује рад транспортног система за нове улазне тачке у транспортни систем, односно излазне тачке из транспортног система, тарифа за капацитет се примењује на капацитет који уговоре корисник система и оператор транспортног система.

Степен искоришћености капацитета транспортног система (СИТСт) у смислу ове методологије, до прве расподеле капацитета у складу са правилима којима се уређује рад транспортног система, се утврђује на основу збира максималних дневних количина природног гаса на улазним тачкама у транспортни систем у периоду пре уговарања капацитета, у години која претходи регулаторном периоду.